

Invasiva främmande arter

– exempel på ”dörrknackare” och arter i tidig etableringsfas i de norra delarna av Finland, Norge och Sverige

Ett Barentssamarbete

FAKTABLAD | JANUARI 2024

Phedimus spurius, kaukasiskt fetblad, gravbergknapp, kaukasianmaksaruoho, Caucasian stonecrop

Invasiva främmande arter

Definition i konventionen om biologisk mångfald:

Invasiva främmande arter är växter, djur, patogener och andra organismer som inte är inhemska i ett ekosystem och som kan orsaka ekonomisk eller miljömässig skada eller påverka människors hälsa negativt. Oftast har de en negativ inverkan på den biologiska mångfalden, bland annat genom att inhemska arter minskar eller trängs undan – genom konkurrens, predation eller överföring av patogener – och stör lokala ekosystem och ekosystemfunktioner.

Källa: Arctic Centre, University of Lapland
Karta över Barentsregionen sedan Ryssland lämnade samarbetet 2023

FOTO: JONAS ROTH

Dikerogammarus villosus, större rovmärla, Killer shrimp

FOTO: CC BY SWEDISH EPA

Lysichiton americanus, gul skunkkalla, skunkkala, keltamajavankaali, Skunk cabbage

”Dörrknackare” och arter i tidig etableringsfas

På grund av ett hårt klimat har Barentsregionen - de norra delarna av Finland, Norge och Sverige – i lägre grad drabbats av invasiva främmande arter (IAS) än de södra delarna av de nordiska länderna. Ändå finns det ett antal arter som ställer till problem idag, och ett varmare klimat kommer med största sannolikhet att leda till ökande problem. I detta faktablad listas tolv exempel på arter som befinner sig i en tidig etableringsfas i de norra delarna av länderna eller är så kallade ”dörrknackare” (Tabell 1). Dörrknackare är arter som ännu inte finns i en region men som orsakar problem i angränsande områden och kan förväntas introduceras eller kolonisera en region inom kort. Mänskliga aktiviteter, ett varmare klimat och migration av arter kan bidra till det.

Om invasiva främmande arter upptäcks tidigt under sin etablering kan det vara möjligt att hindra spridningen, oavsett om det rör sig om utrotning eller populationskontroll. Så snart en invasiv främmande art har etablerat sig är sådana åtgärder ofta mindre sannolika att bli lyckosamma. Kunskapen om vilka arter som är mest benägna att orsaka problem är mycket viktig. Det är också viktigt att dela med sig av kunskap, erfarenheter och praktiska förfaranden till grannländerna. Sådan kunskap är betydelsefull för att lära sig hur man hanterar problematiska arter, hur man får information om invasivitet hos de mest skadliga arterna samt för att få omedelbara rapporter om nyanlända arter.

FOTO: ANDERS SALESJÖ

Neogobius melanostomus, svartmunnad smörbult, svartmunnet kutling, mustatäplätokko, Round goby

FOTO: JAKOB ROBERTSSON

Dreissena polymorpha, vandarmussla, sebramusling, vaeltajasimpukka, Zebra mussel

Eftersom de arter som presenteras i faktabladet redan förekommer i södra delarna i ett eller flera av de tre länderna, finns det en betydande risk för att arterna sprids av människor till de norra delarna av länderna och mellan dem. Sådan mänsklig aktivitet kan minskas genom kunskap om problemen och genom informationskampanjer.

När det gäller invasiva främmande arter finns det två kategorier som myndigheter och andra intressenter behöver hantera på lite olika sätt. Arter som ofta kan utrotas eller bekämpas om det sker på ett tidigt stadiet, och arter där den enda åtgärden ofta är att hindra spridningen i regionen från första början.

Den första kategorin består huvudsakligen av landlevande arter och omfattar trädgårdsväxter och andra landlevande djur- och växtarter. Dessa arter kan ofta bekämpas i tidiga stadier av etableringen. Den andra kategorin domineras av vattenlevande arter. När sådana invasiva främmande arter väl har etablerat sig i vattendrag och större vattenförekomster kan de i de flesta fall inte utrotas. För dessa arter är den viktigaste åtgärden att hindra och förebygga att de sprids vidare. Detta kan göras genom kampanjer för att informera allmänheten om att inte släppa ut akvariearter i naturen eller för att se till att båtar och utrustning rengörs och torkas innan de transporteras mellan vatten. Även för den första kategorin är det naturligtvis viktigt med informationskampanjer om hur man minimerar introduktioner och spridning.

ILLUSTRATION: JAKOB ROBERTSSON

Cotula coronopifolia, strandkotula, fjaereknapp, nappikotula, Brassbuttons

Tabell 1

Exempel på "dörrknackare" och arter som befinner sig i en tidig etableringsfas i Barentsregionen. Sök i [Artfakta](#) för mer information.

Examples of door-knockers and early-phase species in the Barents region							
Scientific Name	Swedish name	Norwegian name	Finnish name	English name	Main habitats	Highest risk category in any of Fin, Nor or Swe	Effect
<i>Campylopus introflexus</i>	hårnervmossa	ribbesaate-mose	-	Heath star moss	Forests, Urban areas	x	Competition
<i>Cotoneaster divaricatus</i>	spärroxbär	sprikemispel	harotuhkapensas	Spreading cotoneaster	Forests, Urban areas	x	Competition
<i>Cotula coronopifolia</i>	strandkotula	fjaereknapp	nappikotula	Brassbuttons	Sea shores	x	Competition
<i>Dikerogammarus haemobaphes</i>	mindre rovmärla	-	-	Demon shrimp	Freshwaters, Brackish waters	x	Predation, competition
<i>Dikerogammarus villosus</i>	större rovmärla	-	-	Killer shrimp	Freshwaters, Brackish waters	x	Predation, competition
<i>Dreissena polymorpha</i>	vandarmussla	sebramusling	vaeltajasimpukka	Zebra mussel	Freshwaters, Brackish waters	x	Competition
<i>Laburnum x watereri</i>	hybridgullregn	hybridgullregn	tarhakultasade	Goldenchain tree	Urban areas, Forests	x	Competition
<i>Lysichiton americanus</i>	gul skunkkalla	skunkkala	keltamajavankaali	Skunk cabbage	Wetlands, Freshwaters, Forests, Urban areas	x	Competition
<i>Neogobius melanostomus</i>	svartmunnad smörbult	svartmunnet kutling	mustatäplätokko	Round goby	Freshwaters, Brackish waters	x	Predation, competition
<i>Phedimus spurius</i>	kaukasiskt fetblad	gravbergknapp	kaukasianmaks-aruoho	Caucasian stonecrop	Urban areas, Forests	x	Competition
<i>Lepus europaeus*</i>	fälthare*	soerhare*	rusakko*	Brown hare*	Agricultural landscapes, Forests	x	Competition
<i>Symphoricarpos albus</i>	snöbär	snoebaer	amerikanlumimarja	Snowberry	Urban areas, Agricultural landscapes, Forests	x	Competition

Arter etablerade i det aktuella landet (utanför Barentsregionen eller mycket begränsat i regionen)*

Arter som inte observerats i det aktuella landet

Arten förekommer sporadisk eller mycket sällsynt

* Gäller inte fälthare i Finland vilken där är etablerad i södra och mellersta delen av Barentsregionen

Om du observerar en potentiell dörrknackart i Sverige, rapportera via invasivaarter.nu, rappen.nu eller artportalen.se

Om du observerar en potentiell dörrknackart i Norge, anmäl det via: mobil.artsobservasjoner.no/submit-sightings

Om du observerar en potentiell dörrknackart i Finland, anmäl det via: vieraslajit.fi/

Författare: Ulf Bjelke, SLU Artdatabanken

Naturvårdsverket har finansierat detta arbete.

Kontaktperson: Yvonne Lundell

Författaren är ansvarig för innehåll och slutsatser.

Se även faktabladet om invasiva främmande arter i
Barentsregionen – de 50 värsta, ISBN 978-91-620-8917-7